

YKSILÖ- JA JOUKKUEURHEILEVIEN URHEILULUKIOLAISTEN KOULUMENESTYSTÄ SELITTÄVÄT TEKIJÄT

HENRIK ÖHRNBERG, MARJA KOKKONEN

Yhteyshenkilö: Henrik Öhrnberg, Vehkakuja 2 C 43, 40700 Jyväskylä.
Puhelin: 0400-859 651, sähköposti: henrik.j.ohrnberg@student.jyu.fi

TIIVISTELMÄ

Öhrnberg H. & Kokkonen M. 2013. Yksilö- ja joukkueurheilvien urheilulukiolaisten koulumenestystä selittävät tekijät. *Liikunta & Tiede* 50 (6), 53–58.

■ Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten urheilulukiolaisten sukupuoli, lajimuoto (yksilö- ja joukkuelaji), päivittäinen läksyihin lukemiseen ja muuhun käytetty aika ja vanhempien koulutustausta kytkeytyivät heidän kaikkien aineiden keskiarvolla mitattuun koulumenestykseensä. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla kuudesta urheilulukiolasta, joista tutkimukseen osallistui 321 (159 tyttöä, 162 poikaa) iältään 15–19-vuotiasta urheilulukiolaista.

Pearsonin korrelaatiot osoittivat, että tytöillä kaikkien aineiden keskiarvoon korreloivat positiivisesti vanhempien korkea koulutustausta ja runsas päivittäinen lukemiseen käytetty aika. Lajimuodoista yksilölajin harrastaminen oli yhteydessä korkeaan kaikkien aineiden keskiarvoon ja runsaaseen päivittäiseen lukemiseen käytettyyn aikaan molemmilla sukupuolilla. Yksilölaji, runsas päivittäinen lukemiseen käytetty aika ja vanhempien korkea koulutustausta selittivät 15 prosenttia urheilulukiolaisyttöjen kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta. Urheilulukiolaispoikien kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta selittyi 5 prosenttia ainoastaan yksilölajin harrastamisella.

Tuloksemme ovat sovellettavissa urheiluopistoissa ja urheiluvalmennuksessa, joissa toivomme opintojen edistymistä seuraavan opetushenkilöstön ja nuorten urheilijoidensa urheilijan polkuja tukevien valmentajien kiinnittävän huomionsa erityisesti joukkueurheilijoiden opintomenestykseen.

Avainsanat: Koulumenestys, yksilöurheilu, joukkueurheilu, urheilulukiot, lukeminen, koulutustausta

ABSTRACT

Öhrnberg H. & Kokkonen M. 2013. An evaluation of factors associated with the academic performance of sport college students involved in team and individual sports. *Liikunta & Tiede* 50 (6), 53–58.

■ The role of gender, sport type (i.e., team, individual), number of hours spent on homework, and parental education in predicting the grade point average (GPA) in sportcollege students was investigated. The sample was drawn from 6 sportcolleges and included 321 students (159 girls, 162 boys), aged 15–19. Data was collected through self-reports and analyzed using Pearson product-moment correlations and linear regression.

Correlational findings revealed positive associations between GPA, number of hours spent on reading, and parental education in girls. Individual sport participation was related to higher GPA and higher number of hours spent on reading in both genders. Regression analyses indicated that higher number of hours spent on reading, higher parental education, and individual sport explained 15 per cent of the variance of the GPA in girls. In boys, individual sport accounted for 5 per cent of the variance of the GPA.

Findings tentatively suggest that the type of sport in which athletes are involved warrants further investigation regarding a possible causal relationship with academic performance. Findings can be applied in sport colleges and coaching. We hope that teaching staff monitoring the scholastic progress of their student athletes and sport coaches supporting the sport careers would pay close attention especially to the academic performance of the team sport athletes.

Keywords: Academic performance, individual sport, team sport, sportcollege, reading, educational background

JOHDANTO

Koulumenestys nivoutuu monella tapaa lasten ja nuorten hyvinvointiin. Koska hyvä koulumenestys on aiemman tutkimuksen valossa yhteydessä esimerkiksi lukiolaisten tyytyväisyyteen omaan elämään (Lipnevich ym. 2012), vähäisempään päihteiden käyttöön (Diego ym. 2003) ja tyttöjen vähäisempään masentuneisuuteen (Shippee & Owens 2012), tutkijat ovat pyrkineet selvittämään, mistä kaikesta koulumenestys riippuu. Eräs vuosikymmenestä toiseen pysyvimmistä koulumenestyksen selittäjistä on ollut sukupuoli. Kulttuurista riippumatta tytöt näyttävät menestyvän koulussa poikia paremmin (esim. Farooq ym. 2011; Glaesser & Cooper 2012). Tyttöjen koulumenestys on havaittu poikien koulumenestystä paremmaksi myös yliopistourheilijoiden joukossa (Gottschalk & Milton 2010; Milton ym. 2012).

Koulumenestyksen salaisuutta on haettu myös lasten ja nuorten kotitautasta. Erääksi keskeiseksi koulumenestyksen tekijäksi on paljastunut vanhempien oma koulutustausta, joka joidenkin tutkimusten mukaan on lasten ja nuorten koulumenestyksen kannalta jopa vanhempien ammattia tärkeämpi (esim. Farooq ym. 2011). Mitä koulutetumpia vanhemmat ovat, sitä paremmat lukivalmiudet heidän lapsillaan on jo esikoulussa (Mägi ym. 2011) ja sitä paremmin heidän jälkikasvunsa menestyy koulutiellä myöhemminkin (Glaesser & Cooper 2012; Kantomaa 2010). Vanhemmat pystyvät tukemaan lastensa koulumenestystä myös osallistumalla aktiivisesti lastensa koulunkäyntiin (ks. yhteenveto Shute ym. 2011). Tyypillisesti vanhemmat esimerkiksi mahdollistavat erilaisin järjestelyin sen, että lapsilla on mahdollisuus tehdä kotiläksynsä (Hoover-Dempsey ym. 2001). Tytöt käyttävät poikia enemmän aikaa läksyjen tekemiseen (Wagner ym. 2008), mikä ennustaa parempaa koulumenestystä (Ramdass & Zimmerman 2011).

Viime vuosien kansainväliset katsausartikkelit (Keeley & Fox 2009; Ryan ym. 2011; Singh ym. 2012) ja empiiriset tutkimukset, joissa tutkittavat ovat olleet enimmäkseen peruskouluikäisiä lapsia, osoittavat myös fyysisen aktiivisuuden ja hyvän kunnon kytkeytyvän hyvään koulumenestykseen. Tuoreissa interventiotutkimuksissa on raportoitu alakouluikäisten koululaisten koulumenestyksen paranevan jo hyvinkin lyhyiden, 20–30 minuutin päivittäisten (Erwin ym. 2012) tai muutamana päivänä viikossa toteutettujen liikuntamahdollisuuksien seurauksena (Donnelly ym. 2009; Reed 2010). Parempi koulumenestys näyttää riippuvan myös kouluajan ulkopuolisiin liikuntaharrastuksiin osallistumisesta (Bradley ym. 2013). Lukiokäisten liikuntaharrastusten tutkimus on kuitenkin tuottanut ristiriitaista tietoa yksilö- ja joukkuelajien kytkeytymisestä koulumenestykseen; siinä missä Bradley ym. (2013) raportoivat soudun olevan yhteydessä merkittävästi korkeampiin päästötodistuksen arvosanoihin kuin rugby tai jalkapallon harrastamisen, Fox ym. (2010) osoittivat, että kaikkien aineiden keskiarvoon oli selkeimmin yhteydessä liikunnan harrastaminen nimenomaan joukkueissa. Toisaalta joukkueurheilijoiden koulumenestyksen on osoitettu kärsivän pelikauden aikana, erityisesti suosituimmassa pohjoisamerikkalaisissa palloilulajeissa (Scott ym. 2008). Eri liikuntalajien tai urheilumuotojen yhteydet koulumenestykseen vaativatkin lisäselvittelyä.

Liikuntaharrastusten ja muun fyysisen aktiivisuuden lisäksi myös fyysinen kunto näyttää liittyvän hyvään koulumenestykseen, erityisesti äidinkieliä ja matematiikkaa (esim. Blom ym. 2011; Van Dusen ym. 2011). Vaikka erityisesti fyysinen kunto ei ole ollut poikkeuksetta yhteydessä koulumenestykseen ja vaikka jotkut tutkijat ovat raportoineet yhteyden olevan toisinaan sukupuolesta riippuvaista, Syväoja kollegoineen (2012) ja Kantomaa ym. (2013) päätelevät katsauksissaan esittelemiensä tutkimusten pohjalta liikunnan – erityisesti koulupäivän aikaisen liikunnan – ja kestävyyskunnan vaikuttavan myönteisesti kouluarvosanoihin ja oppiainekohtaisiin testituloksiin.

Kansainvälinen tutkimus on tarkastellut myös sitä, kuinka liikkunnallisesti erityisen taitavat oppilasryhmät ja kilpaurheilijat ovat menestyneet opinnoissaan. Italialaisten ja slovenialaisten yliopistourheilijoiden on raportoitu olevan yhtä lailla motivoituneita menestymään sekä kilpakentillä että opinnoissaan (Corrado ym. 2012) ja yhdysvaltalaisen lukiokäisten urheilijoiden kaikkien aineiden keskiarvolla mitatun koulumenestyksen havaittiin olevan parempi kuin niiden ikätovereiden, jotka eivät urheilleet (Lumpkin & Favor 2012). Peterneljin ym. (2009) tutkimuksessa liikuntaluokkaa käyneitä slovenialaisoppilaita verrattiin heidän normaalin opetussuunnitelman mukaista opetusta saaneisiin koulutovereihinsa ja havaittiin liikuntaluokkalaisten äidinkielen, matematiikan ja kaikkien aineiden keskiarvojen olleen parempia kuin heidän koulutovereillaan. Ryhmien välinen koulumenestyksen ero ei kuitenkaan johtunut liikuntaluokkalaisten koulutaipaleen liikuntapainotteisuudesta, vaan selittyi lähinnä vanhempien koulutustaustalla ja perheen sosio-ekonomisella asemalla.

Suomessa käynnistyi vuonna 1986 urheilun ja koulutuksen yhdistämiseksi urheilulukiokokeilu (Metsä-Tokila 2001, 271), joka vakiintui vuonna 1994. Kahdenkymmenen vuoden vakiintuneesta toiminnasta huolimatta urheilulukiosta oleva tutkimustieto on Suomessa edelleen vähäistä. Urheilulukioiden opiskelleiden naisten on osoitettu saaneen miehiä parempia ja yleisurheilijoiden hiihtäjiä, jalkapalloilijoita ja jääkiekkoilijoita parempia lukion päästötodistuksen keskiarvoja, vaikka toisaalta opintomenestys näyttää vaihdelleen jossain määrin sukupuolen ja urheilulajin yhteisvaikutuksesta (Leivo 1999). Viime vuosina tutkijat ovat olleet kiinnostuneita maasto- ja alppihiihtoa harrastaneiden urheilulukiolaisten opintojen ja urheilun yhteensovittamisen kysymyksistä (Romar 2012; Öhberg 2007).

Tämän tutkimuksen keskiössä ovat valtakunnallisen erityisen koulutustehtävän saaneiden urheilulukioiden opiskelijat, jotka pyrkivät yhdistämään opiskelun aktiiviseen valmentautumiseen. Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, miten suomalaisten urheilulukiolaisten sukupuoli, lajimuoto (yksilö- ja joukkuelaji), päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika sekä vanhempien koulutustausta kytkeytyivät heidän kaikkien aineiden keskiarvolla mitattuun koulumenestykseen. Oletimme kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen nojautuen, että naissukupuoli (Farooq ym. 2011; Glaesser & Cooper 2012; Steinmayr & Spinath 2008), runsas lukemiseen käytetty aika sekä vanhempien korkea koulutustausta (Glaesser & Cooper 2012) olivat yhteydessä urheilulukiolaisten korkeaan kaikkien aineiden keskiarvoon.

TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

Tutkimukseen osallistuneet

Tutkimus toteutettiin kuudessa Suomen kolmestatoista urheilulukiosta: Aurajoen urheilulukiossa, Kuortaneen lukiossa, Salpausselän lukiossa, Sammon lukiossa, Ounasvaaran urheilulukiossa ja Vörå idrottsgymnasiumissa. Näihin kouluihin postitse lähetettyihin kyselylomakkeisiin vastasi yhteensä 321 urheilulukiolaista (159 tyttöä ja 162 poikaa) eli noin 36 prosenttia kyseisten koulujen urheilulukiolaisten kokonaismäärästä. Vastanneista 180 oli yksilöurheilijoita ja 141 joukkueurheilijoita. Iältään he olivat 15–19-vuotiaita.

Hyvien tutkimuskäytänteiden mukaisesti tutkittavien vanhempia tiedotettiin tutkimuksesta kirjallisesti ja tutkittavat allekirjoittivat tutkimusluvan halutessaan vapaaehtoisesti osallistua tutkimukseen. Tutkimusluvan liitteenä olleesta kirjeestä tutkimukseen osallistujat saivat tietoa tutkimuksen tarkoituksesta, toteutustavasta, tietosuojasta ja anonymiteetistä.

Tutkimuksessa käytetty mittari muuttujineen

Urheilulukiolaisten sukupuolta tiedustelimme vastausvaihtoehdoilla 1=tyttö tai 2= poika.

Päälajinsa lajimuodon urheilulukiolaiset raportoivat vastausvaihtoehdoilla 1=yksilölaji tai 2=joukkuelaji.

Koulumenestystä selvitimme pyytämällä tutkittavia muistelemaan kaikkien aineiden keskiarvonsa.

Molempien vanhempiensa koulutuksen urheilulukiolaiset raportoivat asteikolla 1=peruskoulututkinto (suorittanut peruskoulun), 2= ammattikoulututkinto, 3= ylioppilastutkinto, 4=alempi korkeakoulututkinto (esim. ammattikorkeakoulututkinto, kandidaatin tutkinto) ja 5=korkeampi korkeakoulututkinto (esim. maisterintutkinto). Analyseissä muodostimme vanhempien koulutustaustamuuttujan laskemalla keskiarvon äidin ja isän koulutuksesta.

Päivittäisen läksyihin ja muuhun lukemiseen käyttämänsä ajan urheilulukiolaiset vastasivat asteikolla 1= 0–30 min, 2= 31–60 min, 3=61–90 min, 4= 91–120 min, 5= 121–150 min, 6= 151–180 min, 7=enemmän kuin 180 min.

Tutkimusaineiston tilastollinen käsittely tehtiin SPSS-ohjelmalla (versio 15.0). Normaalisti jakautuneiden tutkimusmuuttujien välisiä yhteyksiä tutkimme Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimien avulla. Yksilö- ja joukkueurheilijoiden kaikkien aineiden keskiarvojen eroja tutkimme riippumattomien otosten t-testillä. Käytimme lineaarista regressioanalyysiä (pakotettu malli) selvittäessämme, mi-

ten urheilulukiolaisten sukupuoli, lajimuoto, päivittäiseen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika ja vanhempien koulutustausta selittivät urheilulukiolaisten koulumenestystä. Tulostaulukoissa käytämme tunnuslukuina keskiarvoja ja -hajontoja, frekvenssejä ja prosenttilukuja, Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimia, standardisoituja (β) ja standardisoimattomia (B) regressiokertoimia, t- ja p-arvoja sekä keskivirheitä.

TAULUKKO 1. Tyttöjen (diagonaalin yläpuolella) ja poikien (diagonaalin alapuolella) tutkimusmuuttujien keskiarvot (ka), -hajonnat (kh) ja muuttujien väliset Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimet

Muuttujat	1.	2.	3.	4.	ka	kh
1.Kaikkien aineiden keskiarvo	-	-.26*	.20*	.33*	8.38	.90
2. Lajimuoto	-.23	-	-.16	-.24*	1.35	.48
3. Vanhempien koulutustausta	.12	-.01	-	.04	3.40	1.14
4. Päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika	.09	-.27*	.14	-	2.43	1.06
ka	7.85	1.52	3.33	1.77		
kh	.86	.50	1.01	.89		

p < .05 = *; p < .01 = **

TAULUKKO 2. Sukupuoli, lajimuoto, vanhempien koulutustausta ja päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika urheilulukiolaisten (n = 299) kaikkien aineiden keskiarvon selittäjänä lineaarisessa regressioanalyysissä

Muuttuja	B	β	t-arvo	p-arvo	keskivirhe	95 % luottamusväli
1.Sukupuoli	-.35	-.19	-3.40	.001	.10	-.552 – .147
2.Lajimuoto	-.36	-.20	3.50	.001	.10	-.559 – -.1573
3.Vanhempien koulutustausta	.15	.18	3.34	.001	.05	.063 – .245
4. Päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika	.14	.16	2.69	.007	.05	.038 – .243

Korjattu R²= .18

F=17.676

TAULUKKO 3. Lajimuoto, vanhempien koulutustausta ja päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika tyttöjen (n = 143) kaikkien aineiden keskiarvon selittäjänä lineaarisessa regressioanalyysissä

Muuttuja	B	β	t-arvo	p-arvo	keskivirhe	95 % luottamusväli
1. Lajimuoto	-.30	-.28	-2.04	.043	.15	-.600 – -.003
2. Vanhempien koulutustausta	.20	.28	2.05	.019	.06	.072 – .320
3. Päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika	.26	.34	3.53	.001	.07	.122 – .392

Korjattu R²= .149

F=9.253

TAULUKKO 4. Lajimuoto poikien (n = 159) kaikkien aineiden keskiarvon selittäjänä lineaarisessa regressioanalyysissä

Muuttuja	B	β	t-arvo	p-arvo	Keskivirhe	95% luottamusväli
1. Lajimuoto	-.41	-.24	-3.070	.003	.13	-.672 – -.146

Korjattu R²= .051
F=9.423

TULOKSET

Taulukon 1 Pearsonin korrelaatiokertoimet osoittavat, että tytöillä kaikkien aineiden keskiarvoon korreloivat positiivisesti vanhempien korkea koulutustausta ja runsas päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika. Lajimuodoista yksilölaji oli yhteydessä sekä korkeaan kaikkien aineiden keskiarvoon että runsaaseen päivittäiseen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytettyyn aikaan molemmilla sukupuolilla. Riippumattomien otosten t-testi osoitti yhdensuuntaisesti taulukon 1 tulosten kanssa, että yksilöurheilijoiden kaikkien aineiden keskiarvo (ka=8,34, kh= .87) oli tilastollisesti merkitsevästi korkeampi kuin joukkueurheilijoiden (ka=7,81, kh= .91, t (305)=5,187, p=.000).

Kaikkien aineiden keskiarvon selittymistä koko aineistossa tutkimme lineaarisella regressioanalyysillä, joka taulukon 2 mukaisesti paljasti, että naissukupuoli, yksilölajin harrastaminen, vanhempien korkea koulutustausta ja runsas päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika selittivät urheilulukiolaisten kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta noin 18 prosenttia.

Koska sukupuoli oli koko aineistossa kaikkien aineiden keskiarvoa tilastollisesti merkitsevästi selittävä tekijä, tarkensimme tuloksiamme tekemällä lineaarisen regressioanalyysin erikseen tytöille ja pojille. Molemmassa regressioanalyysissä laitoimme selittäviksi tekijöiksi ne taulukon 1 muuttujat, jotka korreloivat tilastollisesti merkitsevästi kaikkien aineiden keskiarvoon. Urheilulukiossa opiskelevien tyttöjen kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta noin 15 prosenttia selittyi yksilölajilla, vanhempien korkealla koulutustaustalla ja voimakkaimmin runsaalla päivittäiseen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetyllä ajalla (taulukko 3). Urheilulukiossa opiskelevien poikien kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta selittyi noin viisi prosenttia yksilölajin harrastamisella (taulukko 4).

POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme tarkoitus oli selvittää yli 300 urheilulukiolaisen kyselylomakevastauksen avulla, miten urheilulukiolaisten sukupuoli, lajimuoto (yksilö- ja joukkuelaji), päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika ja vanhempien koulutustausta kytkeytyivät heidän kaikkien aineiden keskiarvolla mitattuun koulumenestykseensä. Tuloksemme osoittivat, että tutkimusmuuttujamme selittivät hyvin eri tavoin urheilulukiossa opiskelevien tyttöjen kuin poikien kaikkien aineiden keskiarvoa. Yksilölajin harrastaminen, runsas päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika ja korkea vanhempien koulutustausta selittivät 15 prosenttia urheilulukiolaistyttöjen kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta. Tuloksemme ovat yhdensuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa, jotka osoittavat vanhempien koulutustaustan (esim. Dubpow ym. 2009; Kantomaa

2010) ja läksyjen tekemiseen käytetyn ajan (Ramdass & Zimmermann 2011) selittävän kaikkien aineiden keskiarvoa. Urheilulukiolaispoikien kaikkien aineiden keskiarvon hajonnasta selittyi vain viisi prosenttia ainoastaan yksilölajin harrastamisella.

Tuloksemme korostavat urheilijoiden harrastaman lajimuodon merkitystä koulumenestykselle. Mistä syystä nimenomaan aineistomme yksilölajeja harrastavat urheilulukiolaiset menestyivät opinnoissaan? Bäckmandin (2006) mielestä sisäänpäin kääntyneet urheilijat saattavat valita lajikseen joukkuelajia mieluummin yksilölajin, jossa päävastuu harjoittelusta, sen suunnittelusta ja urheilusuorituksesta on urheilijalla itsellään. Ehkäpä itsenäisen vastuun kantamisen, kauskantoistenkin tavoitteiden asettamisen ja omien urheilusuoritusten onnistumisten ja epäonnistumisten analysoimisen taito ja halu heijastuvat yksilöurheilijoilla myös koulunkäyntiin. Sosiaalisimmassa joukkuelajeissa, joiden harrastajat ovat keskimääräisesti yksilöurheilijoita ulospäinsuuntautuneempia (Eagleton ym. 2007; Ghaderi & Ghasemi 2012), vastuunkantamisen ja ryhmän kiinteyden vaatimukset ovat erilaiset, mikä saattaa näkyä myös erilaisena suhtautumisena opiskeleeseen. Tämän lisäksi yksilöurheilija saattaa vapaa-ajallaan pystyä joukkueurheilijaa paremmin huolehtimaan levostaan ja aikatauluttamaan harjoittelunsa ja opiskelunsa itselleen parhaalla mahdollisella tavalla, kun taas joukkueurheilija joutuu pitkälti sitoutumaan joukkueensa harjoitus- ja kilpailuajankautuihin. Itsenäisempi opintojen ja levon suunnittelu saattaa paitsi motivoida yksilöurheilijaa parempiin opintosuorituksiin, myös mahdollistaa menestyksekkään opiskelun edellyttämän riittävän fyysisen ja psyykkisen levon.

Tuloksemme herättävät lisäksi kysymyksen siitä, mitkä tekijät olisivat olleet tärkeitä erityisesti urheilulukiolaispoikien koulumenestykselle. Tutkimusmuuttujamme onnistuivat selittämään ainoastaan 5 prosenttia poikien koulumenestyksen hajonnasta. Jatkotutkimuksissa lienee syytä selvittää sellaisten aikaisemmissa tutkimuksissa lukioikäisten koulumenestykseen vaikuttaneiden tekijöiden kuin oppilaiden henkilökohtaisten ominaisuuksien, kuten optimismin ja itsetunnon (Ayyash-Abdo & Sanchez-Ruiz 2012), kognitiivisten itse-sääteilykykyjen (Jonker 2011), opettaja-oppilas-suhteisiin liittyvien seikkojen, kuten opettajalta saadun tuen (Strøm ym. 2013), seurustelun (Quatman ym. 2001) ja terveystietämisen, kuten alkoholin käytön (Singelton 2007) ja riittävän yöunen (Perkinson-Gloor ym. 2013) sekä koulussa koetun uhkailun, kiusaamisen ja väkivallan kokemusten (Hammig & Jozkowski 2013) merkitystä urheilulukiolaisten koulumenestykselle. Tämän lisäksi tulevaisuudessa olisi tärkeää hyödyntää neuropsykologista tietoa urheilulukiolaisten koulumenestystä tutkittaessa. Oppimisvaikeudet, jotka ovat pojilla ja miehillä tyypillisempiä kuin tytöillä ja naisilla (Elis 2008, 282, 939), näkyvät niistä kärsivillä nuorilla urheilijoilla monenlaisina heikentyneinä kognitiivisina kykyinä, kuten huonompina sanallisena ja visuaalisena muistina, hitaampana hahmottamisena ja pidempinä reaktioaikoina (Zuckerman ym. 2013). Mikäli olisimme kyselyssämme tiedustelleet urheilulukiolaisilta oppimisessa ilmenneistä vaikeuksista, olisimme uskoaksemme onnistuneet selittämään erityisesti poikien koulumenestyksen hajonnasta nykyistä enemmän.

Tutkimuksemme muina heikkouksina voidaan pitää sitä, että urheilulukiolaiset vastasivat itsearviointiin muistinvaraisesti ja joiltain osin sosiaalisesti suotavasti. Tutkimuksemme luotettavuuden kannalta olisikin ollut eduksi, että olisimme voineet saada urheilulukiolaisten koulumenestystä koskevat tiedot koulujen rekisteristä. Tarkasteltaessa tutkimuksen tuloksia on lisäksi hyvä muistaa, että tutkimamme urheilulukiolaiset olivat omilta ominaisuuksiltaan ja kenties myös kotitaustoiltaan erittäin valikoituneita. Ensinnäkin urheilulukiointiin hakeutuvat nuoret käyvät useimmiten läpi kattavan hakuprosessin, jonka perusteella opiskelijat valitaan urheilulukiointiin. Ylipäätään urheilulukion pääsykokeisiin pääseminen saattaa vaatia nuorelta keskimääräistä korkeampaa peruskoulun päästötodistuksen kaikkien aineiden keskiarvoa.

Hakijajoukko valikoituu entisestään varsinaisissa pääsykokeissa, joissa mitataan tyypillisesti yleisiä fyysisiä ominaisuuksia sekä niitä lajioinnaisuuksia, joita pääsykokeisiin osallistuvan nuoren havittelemalla urheilulinjalla edellytetään. Toisaalta urheilulukiolaisten perhetausta saattaa poiketa monin tavoin esimerkiksi tavallisissa lukioissa tai ammattioppilaitoksissa opiskelevien ikätovereiden perhetaustoista; urheilulukiolaisten vanhemmat saattavat olla korkeammin koulutettuja ja he ovat luultavasti tukeneet lastensa liikunnallisuutta keskimääräistä enemmän. Tutkimusjoukkomme valikoituneisuuden takia emme pyrikään yleistämään tuloksiamme mihinkään muuhun joukkoon, vaan korostamme sitä, että tuloksemme koskevat ainoastaan tutkimukseemme osallistuneita urheilulukiolaisia. Tulevaisuudessa olisi kuitenkin kiinnostavaa selvittää, liittyykö yksilöläjien harrastaminen parempaan koulumenestykseen myös peruskoululaisista, normaalissa lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa kouluttautuvista opiskelijoista tai yliopisto-opiskelijoista koostuvissa otoksissa.

Puutteistaan huolimatta tutkimuksemme tarjoaa uutta tietoa urheilulukiolaisista ja heidän koulumenestyksestään. Siinä missä aiemmat tutkimukset ovat tarkastelleet urheilulukiolaisten koulumenestystä hyvinkin pieniä, vain reilun 10 urheilijan lajiryhmiä toisiinsa vertailemalla (Leivo 1999) tai selvittäneet enimmillään 50 pelkästään hiihtolajeja harrastavien urheilulukiolaisten aineistoilla opintojen ja urheilun yhteensovittamisen kysymyksiä (Romar 2012; Öhberg

2007), onnistuimme tutkimuksessamme tavoittamaan aiempaa runsaslukuisemman, molempia sukupuolia yhtäläisesti sisältävän ja sekä joukkue- että yksilölajeja harrastavan urheilulukiolaisten joukon, joiden koulunkäynnille ja aktiiviurheilulle asetetut ehdot ovat hyvin samankaltaiset.

Aiempaa tutkittua tietoa urheilulajien ja liikuntamuotojen yhteyksistä koulumenestykseen on vain niukasti, joten uskomme tutkimuksemme tulosten palvelevan oppilaitoksia ja urheiluvallmennusta. Koska sekä tytöillä että pojilla nimenomaan yksilöläjien harrastaminen selitti tilastollisesti merkittävästi koulumenestystä, toivoisimme erityisesti joukkueurheilijoiden koulunkäynnin mahdollisuuksiin kiinnitettävän aiempaa enemmän huomiota urheilulukioissa. Urheilulukioissa olisi tarpeen varmistaa, että myös joukkueurheilijat menestyvät opinnoissaan. Valmentajakoulutuksissa pitäisi varsinkin joukkuelajien valmentajia muistuttaa siitä, että he nuorten urheilijoidensa polkuja suunnitellessaan ja tukiessaan muistaisivat tukea valmennettaviaan myös koulutyössä. Tulostemme valossa toivomme, että valmentajien lisäksi myös nuorten urheilijoiden vanhemmat – kuten kaikkien muidenkin lasten ja nuorten vanhemmat – jaksaisivat olla kiinnostuneita lastensa koulunkäynnistä ja puuttuisivat siihen esimerkiksi silloin, kun erityisesti tyttärien päivittäinen läksyihin ja muuhun lukemiseen käytetty aika uhkaa jäädä hyvin vähäiseksi.

LÄHTEET

Aluja, A. & Blanch, A. 2004. Socialized personality, scholastic aptitudes, study habits, and academic achievement: exploring the link. *European Journal of Psychological Assessment* 20, 157–165.

Ayyash-Abdo, H. & Sanchez-Ruiz, M.-J. 2012. Subjective wellbeing and its relationship with academic achievement and multilinguality among Lebanese university students. *International Journal of Psychology* 47 (3), 192–202.

Blom, L. Alvarez, J. Zhang, L. & Kolbo, J. 2011. Associations between health-related physical fitness, academic achievement and selected academic behaviors of elementary and middle school students in the State of Mississippi. *Journal of Research* 6 (1), 13–19.

Bradley, J. Keane, F. & Crawford, S. 2013. School sport and academic achievement. *Journal of School Health* 83, 8–13.

Bäckmand, H. 2006. Fyysisen aktiivisuuden yhteys persoonallisuuteen, mielialaan ja toimintakykyyn. Pitkäaikaisseurantatutkimus ikääntyvillä miehillä. Kansanterveystieteen laitos, Helsingin yliopisto.

Chen, W-W. & Ho, H-Z. 2012. The relation between perceived parental involvement and academic achievement: The roles of Taiwanese students' academic beliefs and filial piety. *International Journal of Psychology* 47, 315–324.

Corrado, L., Tessitore, A., Capranica, L., Rauter, S. & Doupona Topic, M. 2012. Motivation for a dual-career: Italian and Slovenian student-athletes. *Kinesiologia Slovenica* 18(3), 47–56.

Diego, M. A., Field, T. M. & Sanders, C. E. 2003. Academic performance, popularity, and depression predict adolescent substance use. *Adolescence* 38 (149), 35–42.

Donnelly, J., Greene, J., Gibson, C., Smith, B., Washburn, R., Sullivan, D., DuBose K., Mayo, M., Schmelzle, K., Ryan, J., Jacobsen, D. & Williams, S. 2009. Physical activity across the curriculum (PAAC): A randomized controlled trial to promote physical activity and diminish overweight and obesity in elementary school children. *Preventive Medicine* 49 (4), 336–341.

Eagleton, J. R., McKelvie, S. J. & de Man A. 2007. Extraversion and neuroticism in team sport participants, individual sport participants, and nonparticipants. *Perceptual and Motor Skills* 105 (1), 265–275.

Elis, L. (Ed.) 2008. Sex differences: Summarizing more than a century of scientific research. New York: Psychology Press.

Erwin, H., Fedewa, A. & Ahn, S. 2012. Student academic performance outcomes of a classroom physical activity intervention: A pilot study. *International Electronic Journal of Elementary Education* 4 (3), 473–487.

Farooq, M. S., Chaudhry, A. H., Shafiq, M. & Berhanu, G. 2011. Factors affecting students' quality of academic performance: A case of secondary school level. *Journal of Quality and Technology Management* 7 (2), 1–14.

Fox, C., Barr-Anderson, D., Neumark-Sztainer, D. & Wall, M. 2010. Physical activity and sports team participation: associations with academic outcomes in middle school and high school students. *Journal of School Health* 80 (1), 31–37.

Ghaderi, N. & Ghasemi, A. 2012. The association between personal characters (Extroversion, Introversion) and emotional intelligence with choose type of sport (team and individually). *European Journal of Experimental Biology* 2 (6), 2038–2042.

Glaesser, J. & Cooper, B. 2012. Gender, parental education, and ability: Their interacting roles in predicting GCSE success. *Cambridge Journal of Education* 42 (4), 463–480.

Gottschalk, R. & Milton, P. 2010. Differences in academic success between male and female student-athletes: An exploratory study. *International Journal of Sport Management* 11 (4), 602–609.

Hammig, B. & Jozkowski, K. 2013. Academic achievement, violent victimization, and bullying among U.S. high school students. *Journal of Interpersonal Violence* 28 (7), 1424–1436.

Hoover-Dempsey, K., Battiato, A., Walker, J., Reed, R. DeJong, J. & Jones, K. 2001. Parental involvement in homework. *Educational Psychologist* 36 (3), 195–209.

Jonker, L., Elferink-Gemser, M. T. & Visscher, C. 2011. The role of self-regulatory skills in sport and academic performances of elite youth athletes. *Talent Development & Excellence* 3 (2), 263–275.

Kantomaa, M. 2010. The role of physical activity on emotional and behavioral problems, self-rated health and educational attainment among adolescents. *Liikunta & Tiede* 47 (1), 93–94.

Kantomaa, M., Syväoja, H. & Tammelin, T. 2013. Liikunta – hyödyntämätön voimavara oppimisessa ja opettamisessa? *Liikunta & Tiede* 50 (4), 50.

Keeley, T. & Fox, K. 2009. The impact of physical activity and fitness on academic achievement and cognitive performance in children. *International Review of Sport and Exercise Psychology* 2 (2), 198–214.

Leivo, J. 1999. Urheilulukiolaisen koulutus-, ammatti- ja urheilu-uran yhteensovittaminen. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma.

Lipnevich, A., MacCann, C., Bertling, J., Naemi, B. & Roberts, R. 2012.

- Emotional reactions toward school situations: Relationships with academic outcomes. *Journal of Psychoeducational Assessment* 30 (4), 387–401.
- Lumpkin, A. & Favor, J.** 2012. Comparing the academic performance of high school athletes and non-athletes in Kansas in 2008-2009. *Journal of Sport Administration & Supervision* 4 (1), 41–62.
- Metsä-Tokila, T.** 2001. Koulussa ja kentällä. Vertaileva tutkimus huipulle tähtävien urheilun ja koulutuksen yhdistämisestä. Turku: Painosalama Oy.
- Milton, P. R., Freeman, D. & Williamson, L. M.** 2012. Do athletic scholarship impact academic success of intercollegiate student-athletes: An exploratory investigation. *Journal of Issues in Intercollegiate Athletics* 48 (1), 329–338.
- Mägi, K., Lerkkanen, M.-K., Poikkeus, A.-M., Rasku-Puttonen, H. & Nurmi, J.-E.** 2011. The cross-lagged relations between children's academic skill development, task-avoidance, and parental beliefs about success. *Learning and Instruction* 21 (5), 664–675.
- Perkinson-Gloor, N., Lemola, S & Grob, A.** 2013. Sleep duration, positive attitude toward life, and academic achievement: The role of daytime tiredness, behavioral persistence, and school start times, *Journal of Adolescence*. doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.11.008
- Peternelj, B., Škof, B. & Strel, J.** 2009. Academic achievement of pupils in sport classes: Pupils attending sport classes have higher final grades, but... *Kinesiology Slovenica* 15 (1), 5–16.
- Quatman, T., Sampson, K., Robinson, C. & Watson, C. M.** 2001. Academic, motivational, and emotional correlates of adolescent dating. *Genetic, Social and General Psychology Monographs* 127 (2), 211–232.
- Ramdass, D. & Zimmerman, B.** 2011. Developing self-regulation skills: The important role of homework. *Journal of Advanced Academics* 22 (2), 194–218.
- Reed, J., Einstein, G., Hahn, E., Hooker, S., Gross, V. & Kravitz, J.** 2010. Examining the impact of integrating physical activity on fluid intelligence and academic performance in an elementary school setting: A preliminary investigation. *Journal of Physical Activity & Health* 7 (3), 343.
- Romar, J.-E.** 2012. An analysis of Finnish skiing school students' academic education and athletic success. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Gymnica*, 42 (1), 35–41.
- Ryan, T. & Panettini, D.** 2011. The interdependence of physical fitness and academic achievement. *The International Journal of Sport and Society* 2 (3), 21–33.
- Scott, B., Paskus, T., Miranda, M., Petr, T. & McArdle, J.** 2008. In-season vs. out-of-season academic performance of college student-athletes. *Journal of Intercollegiate Sports* 1 (2), 202–226.
- Shippee, N. & Owens, T.** 2011. GPA, depression, and drinking: A longitudinal comparison of high school boys and girls. *Sociological Perspectives* 54 (3), 351–376.
- Shute, V. J. & Hansen, E. G. Underwood, J. S. & Razzouk, R.** 2011. A review of the relationship between parental involvement and secondary school students' academic achievement. *Education Research International*, 1-10. doi:10.1155/2011/915326
- Singelton, R. A.** 2007. Collegiate alcohol consumption and academic performance. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs* 68 (4), 548–555.
- Singh, A., Uijtewilligen, L., Twisk, J., W. R. van Mechelen, W. & Chinapaw, M. J. M.** 2012. Physical activity and performance at school. A systematic review of the literature including a methodological quality assessment. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine* 166 (1), 49–55.
- Strøm, I.F., Thoresen S., Wentzel-Larsen T & Dyb G.** 2013. Violence, bullying and academic achievement: A study of 15-year-old adolescents and their school environment. *Child Abuse and Neglect* 37 (4), 243–251.
- Syväoja, H., Kantomaa, M., Laine, K., Jaakkola, T., Pyhältö, K. & Tammelin, T.** 2012. Liikunta ja oppiminen. Tilannekatsaus – Lokakuu 2012. Muistiot 2012:5. Helsinki: Opetushallitus.
- Van Dusen, D., Kelder, S. Kohl III, H. Ranjit, N. & Perry, C.** 2011. Associations of physical fitness and academic performance among schoolchildren. *Journal of School Health* 81 (12), 733–740.
- Wagner, P., Schober, B. & Spiel, C.** 2008. Time investment and time management: An analysis of time students spend working at home for school. *Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice* 14 (2), 139–153.
- Zuckerman, S. L., Lee, Y. M. Odom, M. J. Solomon, G. S. & Sills, A. K.** 2013. Baseline neurocognitive scores in athletes with attention deficit-spectrum disorders and/or learning disability. *Journal of Neurosurgery: Pediatrics* 12 (2), 103–109.
- Öhberg, J.** 2007. Skidåkande idrottsgymnasieelevers kombination av studier och idrott. Åbo Akademi. Vasa. Institutionen för lärarutbildning. Pro gradu -arbete i pedagogik.